

PRACE NAUKOWE

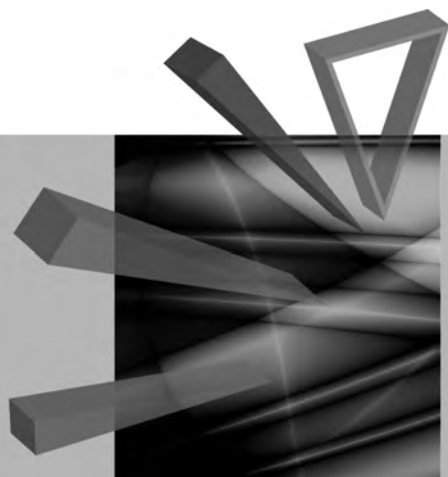
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

307

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Grażyna Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-390-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Franciszek Adamczuk , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
Ewa Badzińska , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
Agnieszka Barczak , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
Wioletta Bińkowska-Golasa , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości	56
Alicja Bonarska-Treit , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
Agnieszka Borowska , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
Anna Czech , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii	92
Małgorzata Dolata , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
Monika Fabińska , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego	109
Mateusz Folwarski , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym	121
Małgorzata Fronczek , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku	132
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie	142
Marcin Gospodarowicz , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011	152
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne.....	165

Sylwia Guzdek , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012	176
Barbara Hadryjańska , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego	190
Sławomira Hajduk , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym	201
Mariusz Hamulczuk , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego	224
Grażyna Karmowska , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
Joanna Kizielewicz , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
Ewa Kołoszycz , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku	270
Sylwester Kozak , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
Mariusz Kudelko , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego	292
Anetta Kuna-Marszałek , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
Piotr Laskowski , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK”	317
Wojciech Leoński , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
Agnieszka Malkowska , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
Arkadiusz Malkowski , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania	363
Grażyna Mańczak , Ocena polityki proeksportowej w Polsce	373
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku	384

Dominika Mierzwa , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
Andrzej Miszczuk , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa	431
Piotr Podsiadło , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
Halina Powęska , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim	454
Zdzisław W. Puślecki , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
Bogusława Puzio-Waślawik , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce	477
Małgorzata Raczkowska , Spółdzielczość socjalna w Polsce	489
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
Iga Rudawska , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej	513
Robert Rusielik , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011	522
Karolina Sienkiewicz , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego	546
Katarzyna Skorupińska , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych	557
Agnieszka Słomka-Golebiowska , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce	569
Jerzy Sokołowski , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck	581
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych	590
Marcin Stępień , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
Maciej Szczepankiewicz , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego	623
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski	633
Dariusz Urban , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
Piotr Urbanek , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20	654
Adam Wasilewski , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce	667
Anetta Waśniewska , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań	678
Marek Wigier , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
Edward Wiśniewski , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego	700
Urszula Zagóra-Jonszta , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka	710
Katarzyna Żak , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

Summaries

Franciszek Adamczuk , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
Ewa Badzińska , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland	34
Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries	44
Agnieszka Barczak , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types.	55
Wioletta Bieńkowska-Gołas , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship	64
Alicja Bonarska-Treit , Tourism as a chance for local development.....	76
Agnieszka Borowska , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland	91
Anna Czech , Polish energy security and renewable energy sources	99

Malgorzata Dolata , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
Monika Fabiańska , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
Mateusz Folwarski , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis	131
Malgorzata Fronczek , Character of the Polish foreign trade after 1990	141
Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
Marcin Gospodarowicz , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization	175
Sylwia Guzdek , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
Barbara Hadryjańska , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
Sławomira Hajduk , Economic instruments of space management on the local level.....	211
Mariusz Hamulczuk , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland	223
Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
Grażyna Karmowska , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship	246
Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
Joanna Kizielewicz , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland	269
Ewa Kołoszycz , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
Sylwester Kozak , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
Mariusz Kudelko , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
Anetta Kuna-Marszałek , Environmental strategies of enterprises on the international markets	316

Piotr Laskowski , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
Wojciech Leoński , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland	340
Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
Agnieszka Malkowska , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region	362
Arkadiusz Malkowski , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation	372
Grażyna Mańczak , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
Dominika Mierzwa , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies	407
Andrzej Miszczuk , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship)	419
Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk , Analysis of efficiency coefficients of public universities	430
Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue	441
Piotr Podsiadło , State aid for fishing industry companies.....	453
Halina Powęska , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
Zdzisław W. Puślecki , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
Bogusława Puzio-Waławik , Self-employment during the economic slowdown in Poland	488
Małgorzata Raczkowska , Social cooperative movement in Poland.....	501
Joanna Rogalska , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy	512
Iga Rudawska , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare	521
Robert Rusielik , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
Karolina Sienkiewicz , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates	545
Agnieszka Skoczyła-Tworek , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556

Katarzyna Skorupińska , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations	568
Agnieszka Słomka-Gołębiowska , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
Jerzy Sokółowski , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results	601
Marcin Stępień , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system	611
Maciej Szczepankiewicz , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities	632
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case	643
Dariusz Urban , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
Piotr Urbanek , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
Adam Wasilewski , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
Anetta Waśniewska , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
Marek Wigier , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective	699
Edward Wiśniewski , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
Urszula Zagóra-Jonszta , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk	720
Katarzyna Żak , Diagnosis of the innovation level of Polish economy	732

Wojciech Leoński

Uniwersytet Szczeciński

ZEWNEŹTRZNE BARIERY ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

Streszczenie: Ograniczenia zewnętrzne są czynnikami, które mają wpływ na podjęcie decyzji w kwestii założenia i kontynuacji działalności gospodarczej przez polskich przedsiębiorców. Dokładna analiza barier rozwoju przedsiębiorczości może pomóc w skutecznym funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych na rynku. Mimo działań polskiego rządu zmierzających do redukcji wielu barier, polscy przedsiębiorcy nadal wskazują na wiele problemów, które utrudniają zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, bariery, sektor MSP, przedsiębiorca.

1. Wstęp

Badania związane z przedsiębiorczością są prowadzone w Polsce przez wiele instytucji, organizacji i ośrodków naukowych. Na szczeblu centralnym można wymienić choćby: Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Główny Urząd Statystyczny czy też Narodowy Bank Polski. Ponadto analizę polskich przedsiębiorców w oparciu o własne badania empiryczne przedstawiają liczne organizacje pozarządowe, np. Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych, czy też instytucje zagraniczne, jak np. Global Entrepreneurship Monitor. Badania te dotyczą głównie funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw z uwagi na istotną rolę, jaką odgrywają niniejsze podmioty w gospodarce. Celem artykułu jest dokonanie analizy zewnętrznych barier rozwoju przedsiębiorczości w Polsce w oparciu o sektor MSP.

2. Poziom przedsiębiorczości w Polsce i innych krajach

W literaturze ekonomicznej istnieje wiele definicji przedsiębiorczości. P.F. Drucker interpretuje przedsiębiorczość jako sposób zachowania się przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, polegający na gotowości i zdolności do podejmowania oraz twórczego rozwiązywania nowych problemów, umiejętności wykorzystania pojawiających się szans i zagrożeń, a także elastycznego dostosowania się do zmieniających się warunków¹.

¹ P.H. Drucker, *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992, s. 34-39.

Kolejna definicja przedstawia przedsiębiorczość w szerszym i w węższym znaczeniu. W szerszym znaczeniu to skłonność do podejmowania zadań, do inicjowania czegoś, np. pracy. W węższym znaczeniu to cecha psychiczna, właściwie zespół cech warunkujących bycie dobrym przedsiębiorcą, czyli osiągnięcie sukcesów w organizowaniu i kierowaniu przedsiębiorstwami². Natomiast T. Piecuch grupuje przedsiębiorczość w trzy kategorie: postawę, zachowanie i proces³. Przedsiębiorczość jako postawa związana jest z kwalifikacjami, umiejętnościami oraz cechami osobowościowymi. Ponadto przedsiębiorczość jest rodzajem aktywności człowieka, określonym zachowaniem, umiejętnością wykorzystania pomysłów i nadarzających się okazji. Przedsiębiorczość jest także złożonym procesem, w wyniku którego uruchomione zostaje nowe przedsięwzięcie gospodarcze przybierające różne formy organizacyjno-prawne⁴.

Należy zwrócić uwagę, że różne sposoby rozumienia przedsiębiorczości są ze sobą powiązane i wzajemnie się uzupełniają. Pomimo braku w literaturze jednej powszechnie akceptowanej definicji, można stwierdzić, że większość autorów zwraca uwagę na istotną rolę przedsiębiorczości w gospodarce. Niewątpliwie przedsiębiorczość może się przyczynić do rozwoju gospodarczego i społecznego danego kraju.

Przedsiębiorczość danego kraju może być interpretowana jako odsetek osób podejmujących przedsięwzięcia gospodarcze w danym społeczeństwie. W poszczególnych krajach istnieją znaczące różnice w poziomie przedsiębiorczości. Badania dotyczące przedsiębiorczości na świecie od roku 1999 prowadzone są przez przedstawicieli London Business School i Babson College w ramach projektu *Global Entrepreneurship Monitor* (GEM). Jest to największy projekt badawczy dotyczący przedsiębiorczości i przekazywania wiedzy o przedsiębiorczości. W 2011 r. badaniami zostały objęte 54 kraje, w tym Polska.

Zgodnie z przesłankami GEM przedsiębiorczość obejmuje zarówno zachowania przedsiębiorcze, prowadzące do rejestracji nowych podmiotów gospodarczych, jak i zachowania przedsiębiorcze w już istniejących organizacjach. Co roku jest wydawany raport, w którym podawana jest m.in. stopa przedsiębiorczości w poszczególnych krajach. Stopa przedsiębiorczości jest traktowana jako procentowy udział osób przygotowujących się do uruchomienia działalności gospodarczej bądź ją prowadzących nie dłużej niż 3,5 roku w populacji osób w wieku produkcyjnym. GEM wyróżnia trzy stadia rozwoju przedsięwzięcia gospodarczego, tj. preprzedsiębiorcy (*nascent entrepreneurs*), nowi przedsiębiorcy, dojrzałe firmy. Preprzedsiębiorcami są określane zarówno osoby, które nie założyły jeszcze działalności gospodarczej lub też mają taki zamiar oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą do 3 miesięcy od zało-

² S. Marek, M. Białasiewicz, *Podstawy nauki o organizacji. Przedsiębiorstwo jako organizacja gospodarcza*, PWE, Warszawa 2011, s. 43.

³ T. Piecuch, *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 37.

⁴ T. Kraśnicka, *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*, Akademia Ekonomiczna, Katowice 2002, s. 95.

zenia. Do nowych przedsiębiorców zalicza się osoby, które są na etapie prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 3 do 42 miesięcy. Należy podkreślić fakt, że okres od 3 do 42 miesięcy od rozpoczęcia działalności gospodarczej uznaje się za okres kluczowy w funkcjonowaniu podmiotów. Przetrvanie tego etapu może decydować o sukcesie nowego przedsiębiorstwa. Ostatnim poziomem przedsięwzięć gospodarczych są przedsiębiorstwa dojrzałe, które funkcjonują na rynku dłużej niż 42 miesiące⁵.

Zgodnie z raportem GEM za 2011 rok najniższy poziom przedsiębiorczości występował w Słowenii, tj. tylko 3,7% osób w wieku produkcyjnym było zaangażowanych w rozpoczynanie działalności gospodarczej lub prowadzenie młodego przedsiębiorstwa. Natomiast najwyższy poziom przedsiębiorczości został zanotowany w Nigerii, gdzie 35% osób w wieku produkcyjnym zakłada lub prowadzi działalność gospodarczą we wczesnym stadium. Polska w niniejszym zestawieniu znalazła się poniżej średniej ze stopą przedsiębiorczości na poziomie 9,03%. Średnia dla wszystkich zbadanych krajów wyniosła 11,39%. Wskaźniki przedsiębiorczości w wybranych krajach przedstawiono na rys. 1.

Dokonując analizy rys. 1, można zauważyć, że czołowe miejsca w rankingu nie są zajęte przez najbardziej rozwinięte gospodarczo kraje świata. Najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości miały kraje takie jak Nigeria lub Chile. Badania prowadzone w ramach projektu GEM pozwoliły uchwycić zależność między stopą przedsiębiorczości a poziomem PKB na głowę mieszkańca. W krajach o niskim poziomie PKB stopa przedsiębiorczości jest relatywnie wysoka, głównie ze względu na presję ekonomiczną związaną z bezrobociem i ograniczonymi możliwościami zatrudnienia poza rolnictwem. W wielu przypadkach rozpoczęcie działalności gospodarczej jest koniecznością w celu substytucji dochodów niemożliwych do uzyskania z pracy najemnej. Wyższy stopień uprzemysłowienia i towarzyszący mu wzrost PKB na osobę prowadzi do obniżki stopy przedsiębiorczości – głównie ze względu na zwiększone możliwości zatrudnienia⁶. W krajach znajdujących się na różnych etapach rozwoju gospodarczego przedsiębiorczość może być związana z odmiennymi działalnościami. W krajach charakteryzujących się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, takich jak Nigeria, z przedsiębiorczością może być związana mała działalność wytwórcza w obrębie gospodarstwa czy też rękodzieło. Natomiast w krajach rozwiniętych, np. w USA, z przedsiębiorczością mogą być związane znacznie bardziej złożone działalności, powiązane z nowoczesną technologią i innowacjami.

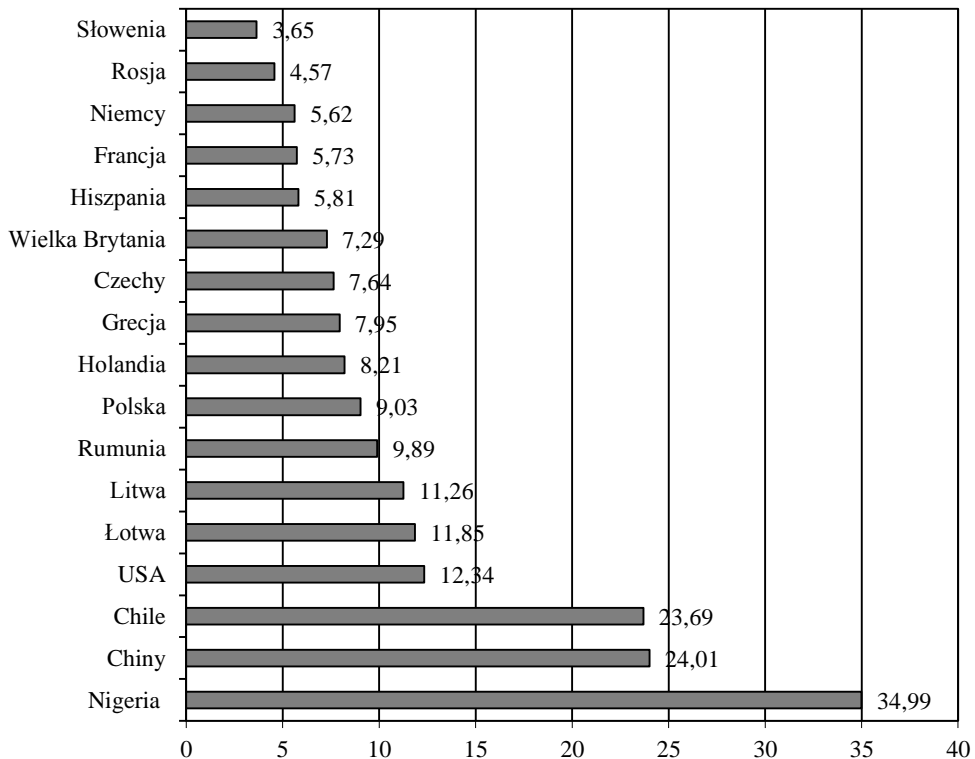
Według W. Dobrołowicza o rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych krajach decydują⁷:

⁵ P. Zbierowski, D. Więclawska, A. Tarnawa, P. Zadura-Lichota, M. Bratnicki, *Raport z badania Global Entrepreneurship Monitor – Polska 2011*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji, Warszawa 2012, s. 10-27.

⁶ J. Cieślak, *Przedsiębiorczość dla ambitnych. Jak uruchomić własny biznes*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010, s. 28.

⁷ W. Dobrołowicz, *Przedsiębiorczość w biznesie*, [w:] W. Pomykało (red.), *Encyklopedia biznesu*, Warszawa 1995, s. 691.

- czynniki: ekonomiczne, technologiczne, kulturowe, ideologiczne, edukacyjne,
- wpływ państwa na działalność gospodarczą,
- sami przedsiębiorcy – przez własne kwalifikacje do bycia przedsiębiorcą.

Rys. 1. Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych krajach w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: N. Bosma, S. Wennekers, J.E. Amorós, GEM 2011 Global Report, 2012, <http://www.gemconsortium.org/docs/> (dostęp 03.02.2013).

Należy zauważyć, że przedsiębiorczość w danym kraju może być kształtowana przez wiele czynników. Niektóre elementy powiązane są z samym przedsiębiorstwem, inne zaś z jego otoczeniem. W. Gierszewska i M. Romanowska szczególną uwagę zwracają na otoczenie makroekonomiczne, które wyznacza ogólne warunki, w których przedsiębiorcy prowadzą działalność gospodarczą. Uwarunkowania te są istotne, gdyż przedsiębiorcy nie mają na nie większego wpływu⁸. Czynniki te w dużej mierze mogą decydować o efektywnym funkcjonowaniu podmiotów na rynku.

⁸ W. Gierszewska, M. Romanowska, *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 1995, s. 29.

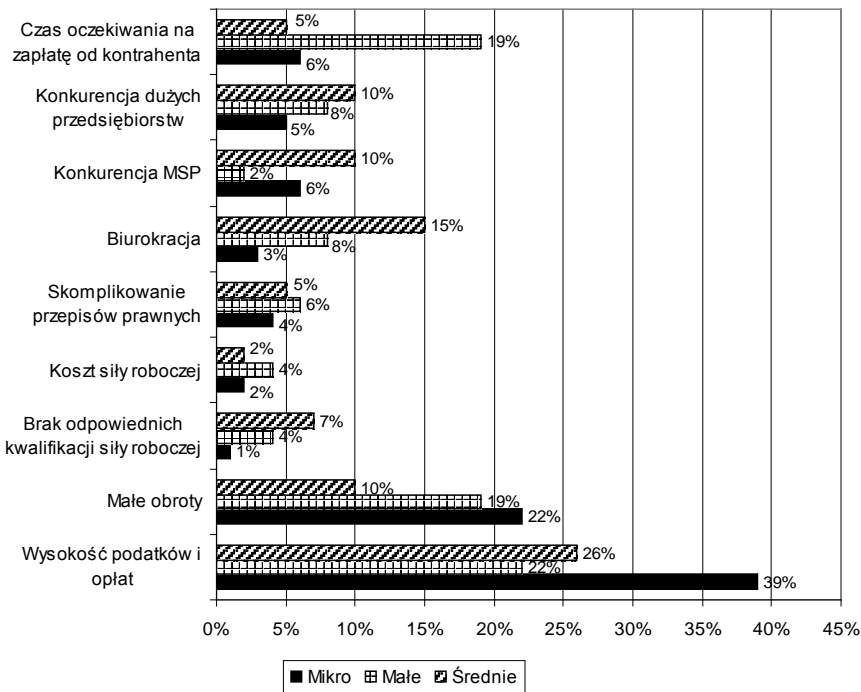
3. Zewnętrzne ograniczenia funkcjonowania przedsiębiorstw

Przedsiębiorstwa mikro, małe i średnie funkcjonujące na polskim rynku spotykają na swojej drodze wiele ograniczeń (rys. 2). Należy zaznaczyć, że do sektora przedsiębiorstw mikro, małych i średnich zalicza się przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników, ich roczny obrót nie przekracza 50 mln euro lub ich całkowity bilans roczny nie przekracza 43 mln euro.

Tabela 1. Kryteria klasyfikacji MSP

	Średnie	Małe	Mikro
Zatrudnienie	< 250	< 50	< 10
Obrót roczny netto (EUR)	≤ 50 mln	≤ 10 mln	≤ 2 mln
Suma aktywów (EUR)	≤ 43 mln	≤ 10 mln	≤ 2 mln

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (DzU 2004, nr 173, poz. 1807 ze zm.).

Rys. 2. Bariery rozwoju przedsiębiorczości w pierwszej połowie 2012 r. – firmy mikro i małe

Źródło: *Trendy rozwojowe sektora MSP w ocenie przedsiębiorców w pierwszej połowie 2012 roku*. Departament Strategii i Analiz, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2012, s. 10.

Bariery rozwoju przedsiębiorczości dzieli się na zagrożenia o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym. Pierwsza grupa ograniczeń dotyczy samego przedsiębiorstwa i jego słabych stron, np. niewystarczających kompetencji przedsiębiorców. Natomiast czynniki zewnętrzne wiążą się głównie ze zmiennym otoczeniem, w którym funkcjonują podmioty gospodarcze.

Jednym z najnowszych opracowań dotyczących czynników hamujących rozwój przedsiębiorczości w Polsce jest raport Ministerstwa Gospodarki – *Trendy rozwojowe sektora MSP w ocenie przedsiębiorców w pierwszej połowie 2012 roku*. Opracowanie to prezentuje największe bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. Dokonując analizy tego raportu, należy zauważyć, że zdecydowana większość czynników ograniczających działalność przedsiębiorstw to czynniki zewnętrzne, na które przedsiębiorstwo nie ma większego wpływu. Na rys. 2 zaprezentowano najistotniejsze bariery rozwoju przedsiębiorczości według mikro- i małych przedsiębiorców.

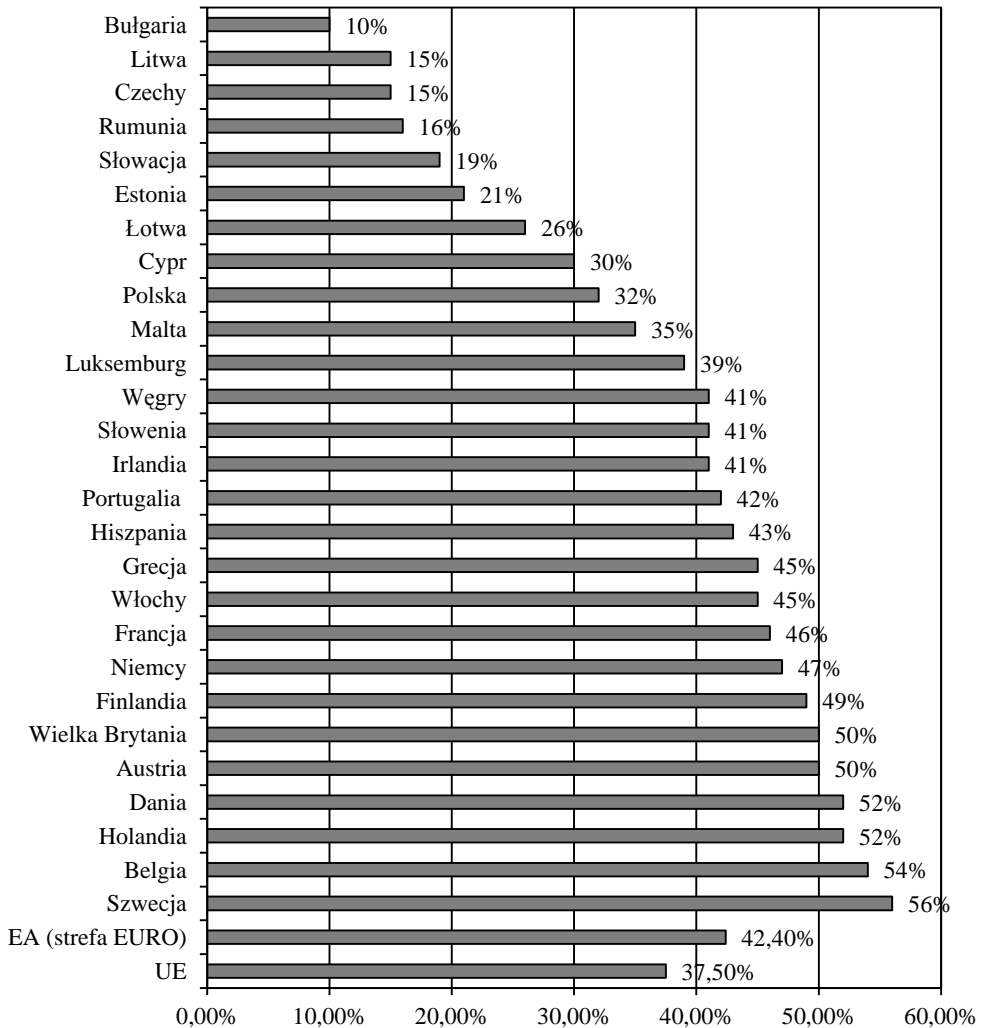
Dokonując analizy rys. 2, można zauważyć, że największą barierą rozwoju przedsiębiorczości według przedsiębiorstw mikro, małych i średnich jest wysokość podatków i opłat uregulowanych przepisami prawnymi (odpowiednio 39%, 22%, 26%). W przypadku mikroprzedsiębiorców i małych przedsiębiorstw co piąty ankietowany wskazał małe obroty jako największą barierę rozwoju przedsiębiorczości. Wśród średnich podmiotów najistotniejszymi barierami przedsiębiorczości były biurokracja (15%), małe obroty (10%), konkurencja ze strony dużych przedsiębiorstw (10%), czyli czynniki zewnętrzne. Maksymalne stawki podatku dochodowego w krajach Unii Europejskiej przedstawiono na rys. 3.

Z danych przedstawionych na rys. 3 wynika, że maksymalna stawka podatku dochodowego w Polsce wynosi 32% i jest mniejsza od średniej maksymalnej stawki w Unii Europejskiej, tj. 37,5%. Należy jednak zwrócić uwagę, że sama stawka podatku dochodowego nie stanowi wszystkich kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, gdyż istnieją jeszcze inne opłaty i składki obciążające przedsiębiorców.

W Unii Europejskiej panuje duża różnorodność w opodatkowaniu dochodów osób fizycznych. Podatki bezpośrednie nie są w Unii Europejskiej w pełni zharmonizowane. Państwa samodzielnie decydują o wysokości stawek podatkowych, progach podatkowych, zwolnieniach i ulgach, kwotach wolnych od podatku. Powoduje to swojego rodzaju konkurencję podatkową między poszczególnymi krajami UE⁹. Z barierą rozwoju przedsiębiorczości dotyczącą podatków i opłat wiążą się m.in.: prawo podatkowe, prawo pracy, sądownictwo gospodarcze, kontrola działalności gospodarczej, procedury otwierania i zamykania przedsiębiorstwa.

Dokonując analizy stawek podatkowych, warto posłużyć się wynikami raportu sporządzanego co rok przez ekspertów Banku Światowego (*Paying Taxes 2013*), który bierze pod uwagę trzy kryteria: liczbę płatności podatkowych w ciągu roku, czas, jaki firma musi poświęcić na wypełnienie formalności podatkowych, całkowi-

⁹ W. Leoński, *Ekonomiczne i społeczne skutki uchylania się osób fizycznych w Polsce od opodatkowania dochodów*, praca doktorska, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2012, s. 25.

Rys. 3. Maksymalne stawki PIT w krajach Unii Europejskiej w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Taxation Trends in UE. Main Results*, European Commission, Luxembourg 2010, s. 8.

tą wysokość obciążeń podatkowych. Z najnowszego raportu wynika, że polski system podatkowy nie sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości. Polska została sklasyfikowana dopiero na 114 miejscu wśród 185 krajów. Przed Polską znalazły się m.in. takie kraje, jak Afganistan czy Etiopia. Zgodnie z raportem całkowita stawka podatku dla przedsiębiorstw z sektora MSP wynosi obecnie 43,8% zysku, co oznacza wzrost o 0,2% w porównaniu z raportem *Paying Taxes 2012*. Zgodnie z niniejszym raportem na całkowitą stawkę podatku w Polsce składa się kilka elementów: opodat-

kowanie pracy 23,8%, opodatkowanie dochodu 17,4% oraz inne podatki 2,6%¹⁰. W porównaniu z innymi krajami (Niemcy, Litwa) Polska ma znacznie rozbudowany system podatkowy, na który składa się m.in. duża liczba podatków i wysoka kwota obciążeń podatkowych. Należy zauważyć, że duża liczba projektów ustaw zgłaszanych do Sejmu przez Komisję Nadzwyczajną „Przyjazne Państwo” dotyczy ustaw podatkowych. Może to świadczyć o tym, że polskie władze zdają sobie sprawę z niedoskonałości systemu podatkowego i funkcji hamulca przedsiębiorczości, którą pełni. Starając się stworzyć klimat przyjazny dla rozwoju przedsiębiorczości, rząd powinien wziąć pod uwagę wyniki niniejszego raportu i rozważyć możliwość zmniejszenia podatków i opłat, które muszą ponosić co roku przedsiębiorcy.

Należy zauważyć, że stawka opodatkowania nie przesądza o wysokości obciążeń podatkowych, gdyż poza podatkami istnieją dodatkowe opłaty i składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, które obciążają koszty funkcjonowania przedsiębiorstw. Należy tutaj wspomnieć o relatywnie wysokich kosztach pracy w Polsce, które muszą ponosić pracodawcy. Koszty pracy są kształtowane głównie poprzez składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Składka na ubezpieczenie społeczne składa się z kilku elementów: składki emerytalnej, rentowej i chorobowej. Zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej składka na ubezpieczenie emerytalne w 2013 r. wynosi 19,52% i opłacana jest po połowie przez pracodawcę i osobę zatrudnioną, czyli po 9,76%. Składka na ubezpieczenie rentowe wynosiła w Polsce na początku 2012 r. 6%, jednakże z dniem 1 lutego 2012 r. uległa podwyższeniu i obecnie kształtuje się na poziomie 8%. Podwyższenie składki rentowej obciążało przede wszystkim płatników składek, czyli w tym przypadku przedsiębiorców. Osoby zatrudniające pracowników muszą obecnie sfinansować składkę rentową w części odpowiadającej 6,5% podstawy wymiaru, wobec 4,5%, które obowiązywały przed wyżej wymienioną zmianą¹¹.

Kolejnym obciążeniem dla osób prowadzących działalność gospodarczą są składki na ubezpieczenie zdrowotne, które od 1 stycznia 2007 r. wynoszą 9% podstawy wymiaru¹². Podczas gdy dochód przedsiębiorcy jest pomniejszany o składki na ubezpieczenie społeczne, to podatek ulega zmniejszeniu o kwotę składki na ubezpieczenie zdrowotne, która jest opłacona w roku podatkowym bezpośrednio przez podatnika oraz pobierana przez pracodawcę, zgodnie z odrębnymi przepisami. Kwota składki na ubezpieczenie zdrowotne, o którą zmniejsza się podatek, nie może przekroczyć 7,75% podstawy wymiaru tej składki.

¹⁰ PwC and the World Bank Group, 2012, *Paying Taxes 2013. The global picture*, <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/assets/pwc-paying-taxes-2013-full-report.pdf> (dostęp 02.02.2013).

¹¹ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (DzU 2009, nr 205, poz. 1585 ze zm.).

¹² Ustawa z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (DzU nr 28, poz. 153, ze zm.).

Należy zauważyć, że zarówno podatki, jak i składki wymuszają na przedsiębiorcach prowadzenie licznych dokumentacji i ewidencji wymaganych przez urzędy. Złożone przepisy sprawiają, że część przedsiębiorców musi zatrudniać specjalistów celem prawidłowego prowadzenia dokumentacji dla ZUS-u i urzędu skarbowego. Inni przedsiębiorcy decydują się na korzystanie z outsourcingu, czyli powierzają realizację powyższych zadań specjalnym podmiotom, np. biuro rachunkowemu. Szeroko rozbudowana dokumentacja rachunkowa wiąże się z dodatkowymi kosztami prowadzenia działalności gospodarczej, co może wpływać zniechęcająco na podejmowanie nowych przedsięwzięć gospodarczych.

Z danych przedstawionych w raporcie *Trendy rozwojowe sektora MSP w ocenie przedsiębiorców w pierwszej połowie 2012 roku* wynika, że 22% mikroprzedsiębiorców, 19% małych przedsiębiorstw oraz 29% średnich przedsiębiorstw wskazało na ograniczenia związane z małymi obrotami. Małe obroty mogą być zarówno czynnikiem zewnętrznym, jak i wewnętrznym hamującym rozwój przedsiębiorczości. Jako czynnik zewnętrzny małe obroty przedsiębiorstw są związane z niskim popytem na oferowane produkty i świadczone usługi, wynikającym z otoczenia zewnętrznego podmiotu gospodarczego. Sytuacja ta może być związana z obecnym spowolnieniem gospodarczym. W następstwie kryzysu gospodarczego została ograniczona produkcja i inwestycje. Ponadto ograniczono dostęp do kredytów i pożyczek, spadł także popyt. Przedsiębiorstwa, chcąc pobudzić popyt i zachęcić klientów do kupna towarów i świadczonych usług w dobie kryzysu, często muszą obniżać ceny swojego asortymentu. W czasie kryzysu gospodarczego i niepewności na rynkach przedsiębiorstwa sektora MSP wykazują słabsze wyniki finansowe, co wiąże się m.in. z ograniczeniem zdolności kredytowych.

Kolejną barierą wskazaną przez przedsiębiorstwa sektora MSP jest czas oczekiwania na zapłatę od kontrahenta. Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Długów obserwowany przeciętny okres przeterminowania zaległych faktur wynosi 3 miesiące i 24 dni. W grupie przedsiębiorstw, które posiadają przeterminowane należności, 27,7% wszystkich faktur nie zostało uregulowanych. Należy zauważyć, że udział przeterminowanych faktur w portfelach w październiku 2012 r. był najwyższy od kwietnia 2009 roku. Zgodnie z badaniami KR D nastąpił wzrost kosztów związanych z nieterminową obsługą zobowiązań przez kontrahentów. W 2012 r. koszty te sięgają 8,3% ogółu kosztów przedsiębiorstw i są większe, niż miało to miejsce w październiku 2011 r. i styczniu 2012 roku¹³. Następstwem powyższego może być wzrost zagrożenia występowania zatorów płatniczych oraz ograniczenie zaplanowanych projektów inwestycyjnych przez przedsiębiorstwa funkcjonujące na rynku.

Kolejnymi barierami rozwoju przedsiębiorczości, na które zwróciły uwagę przedsiębiorstwa sektora MSP, są konkurencja dużych przedsiębiorstw oraz konku-

¹³ P. Białowski, *Portfel należności polskich przedsiębiorstw. Październik 2012*, Projekt badawczy Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce oraz Krajowego Rejestru Długów, 2012, s. 3.

rencja ze strony sektora MSP. Odzwierciedleniem konkurencji jest oferta innych przedsiębiorstw, które mogą zaoferować produkty i usługi podobnej jakości po niższej cenie lub produkty i usługi charakteryzujące się wyższą jakością, a taką samą ceną. Niewątpliwie najmniejsze podmioty gospodarcze mają najmniejsze zdolności konkurencyjne ze względu na ograniczone środki finansowe. Duże podmioty gospodarcze mogą przeznaczyć większe środki np. na promocję oraz nowe technologie, dzięki którym ich produkty i usługi mogą być innowacyjne. Ponadto duże przedsiębiorstwa są często uprzywilejowane przez ośrodki rządowe. Wynika to najprawdopodobniej z silnej pozycji, jaką mają wśród grup rządowych. Mogą one wywierać znacznie większy wpływ na decyzje podejmowane przez władze w porównaniu z najmniejszymi podmiotami gospodarczymi. Przykładem uprzywilejowania większych przedsiębiorstw są np. często umarżane zaległości związane zarówno ze składkami ZUS, jak i z podatkami.

Prawidłowa identyfikacja występujących barier rozwoju przedsiębiorczości może pomóc osobom chcącym założyć działalność gospodarczą lub funkcjonującym na rynku przedsiębiorcom uniknąć przynajmniej części ich negatywnych skutków.

4. Podsumowanie

Słaba koniunktura gospodarcza wiąże się m.in. z niskim popytem na dobra i usługi oferowane przez przedsiębiorstwa. Sytuacja ta powoduje nasilenie konkurencji. W celu polepszenia kondycji podmiotów gospodarczych i całej gospodarki władze publiczne powinny zintensyfikować działania sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości. Rozwój przedsiębiorczości w danym kraju niejednokrotnie decyduje o dobrobycie całego społeczeństwa. Sprzyja rozwojowi gospodarki całego kraju i poszczególnych regionów. Analiza dostępnej literatury oraz raportów wskazuje na występowanie wielu czynników hamujących rozwój przedsiębiorczości w Polsce. Wymienia się zarówno bariery wewnętrzne, jak i zewnętrzne ograniczające prowadzenie i funkcjonowanie przedsiębiorstw. W niniejszym artykule zostały przedstawione zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce, które są związane m.in. z: podatkami i opłatami uregulowanymi prawnie, konkurencją ze strony innych przedsiębiorstw, czasem oczekiwania na zapłatę faktury od kontrahentów, małymi obrotami spowodowanymi sytuacją gospodarczą. Ograniczenie przez władze publiczne wyżej wymienionych barier przyczyniłoby się do rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie – do wzrostu gospodarczego kraju. Ponadto działania te ułatwiłyby funkcjonowanie małym i średnim przedsiębiorstwom w Polsce.

Literatura

- Bosma N., Wennekers S., Amorós J.E., GEM 2011 Global Report, 2012, <http://www.gemconsortium.org/docs/> (dostęp 03.02.2013).
- Cieślak J., *Przedsiębiorczość dla ambitnych. Jak uruchomić własny biznes*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010.
- Białowski P., *Portfel należności polskich przedsiębiorstw. Październik 2012*, Projekt badawczy Konferencji Przedsiębiorstw Finansowych w Polsce oraz Krajowego Rejestru Długów, 2012.
- Drucker P.H., *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992.
- Dobrołowicz W., *Przedsiębiorczość w biznesie* [w:] W. Pomykało (red.), *Encyklopedia biznesu*, Warszawa 1995.
- Gierszewska W., Romanowska M., *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 1995.
- Kraśnicka T., *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*, Akademia Ekonomiczna, Katowice 2002.
- Leoński W., *Ekonomiczne i społeczne skutki uchylania się osób fizycznych w Polsce od opodatkowania dochodów*, praca doktorska, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2012.
- Marek S., Białasiewicz M. (red.), *Podstawy nauki o organizacji. Przedsiębiorstwo jako organizacja gospodarcza*, PWE, Warszawa 2011.
- Piecuch T., *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- PwC and the World Bank Group, 2012, *Paying Taxes 2013. The global picture*, <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/assets/pwc-paying-taxes-2013-full-report.pdf> (dostęp 02.02.2013).
- Taxation Trends in UE. Main Results*, European Commission, Luxembourg 2010.
- Trendy rozwojowe sektora MSP w ocenie przedsiębiorców w pierwszej połowie 2012 roku*, Departament Strategii i Analiz. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2012.
- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (DzU 2009, nr 205, poz. 1585 ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (DzU nr 28, poz.153, ze zm.).
- Zbierowski P., Więclawska D., Tarnawa A., Zadura-Lichota P., Bratnicki M., *Raport z badania Global Entrepreneurship Monitor – Polska 2011*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji, Warszawa 2012.

EXTERNAL BARRIERS TO THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN POLAND

Summary: In the process of development, small and medium sized enterprises face a lot of barriers and limits. The article shows the main external barriers to the development of entrepreneurship in Poland for instance: taxes and other payments, competition of other enterprises, the low annual turnover connected with low demand, waiting time for payment.

Keywords: entrepreneurship, barriers, SME sector, entrepreneur.